

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 2

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онійко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Н. М. Бобух, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яриш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 2. –
310 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; «Товарознавство та експертиза в митній справі»; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

ISBN 978-966-184-417-8

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

3. Ключко М. Джерела походження та способи творення юридичних термінів України [Електронний ресурс] / Ключко М. // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 4. – С. 223–231. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varnyu_2009_4_21. – Назва з екрана.
4. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія / Любченко М. І. – Харків : ТОВ «Вид-во Права людини», 2015. – 280 с.
5. Миронова М. С. Особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську. Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В. М. Дрьомін ; НУ «ОЮА». Півд. регіон. центр НАПрН України. – Одеса : Фенікс, 2013. – Т. 1. – С. 653–655.
6. Шумило І. І. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови [Електронний ресурс] / Шумило І. І., Карпушина М. Г. // Молодий вчений. – 2017. – № 12. – С. 275–278. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_65. – Назва з екрана.
7. Яворницька А. Особливості перекладу термінів у юридичних текстах / Яворницька А. // Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи : матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. – Ч. 2. – С. 162–165.

УДК 811.111-028.16:81'1

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ GENDER У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

І. С. Лещенко, магістр спеціальності Філологія освітня програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Н. С. Сухачова, к. філол. н., доцент – науковий керівник

Анотація. Проблема співвідношення слова і концепту залишається одним із центральних теоретичних завдань когнітивної лінгвістики. У статті окреслено сучасні підходи до дослідження концепту, проаналізовано засоби його вербалізації в лінгвістиці та здійснено лексикографічний аналіз концепту *GENDER* у сучасній англійській мові.

Ключові слова: концепт, лінгвістика, вербалізація, граматичне значення слова, лексичне значення слова, лексема.

Abstract. The issue of correlation between word and its concept is one of the main theoretical aims in cognitive linguistics. The article outlines modern approaches to the concept studying, reviews the means of its verbalization in linguistics and makes the lexicographical analysis of *GENDER* concept in modern English.

Key words: concept, linguistic, verbalization, grammatical meaning of a word, lexical meaning of a word, lexeme.

Постановка проблеми. Бачення та сприйняття людиною об'єктивної реальності визначається за допомогою різних концептів, які зберігаються в її свідомості. Концепт *GENDER* поєднує в собі індивідуальне та колективне соціокультурне, оскільки індивідуальне знання є відображенням колективного знання, переломленого через особистий досвід. І хоча зазначений концепт є універсальним, однак його реальне семантичне наповнення є динамічним і залежить від часових, етнокультурних, соціальних, психологічних та ін. чинників, а тому привертає увагу як об'єкт аналізу і засіб інтерпретації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Наразі концепт привертає увагу дослідників як об'єкт аналізу і засіб інтерпретації та досліджується з точки зору різних лінгвістичних парадигм: лінгвокультурології (А. Загнітко, В. Карасик, С. Воркачов, Ю. Степанов, Краснобаєва-Чорна, В. Телія, Н. Арутюнова, В. Жайворонок, В. Маслова, Г. Слишкін), когнітивної лінгвістики (С. Жаботинська, О. Воробйова, Р. Ленгекер, В. Чейф, Ч. Філлмор, Дж. Лакофф, Л. Талмі, Г. Яворська, З. Попова, С. Аскольдов, О. Бабушкін, М. Болдирєв, О. Кубрякова, А. Приходько, О. Селіванова, Д. Ліхачов, Й. Стернін), психолінгвістики (Е. Бейтс, І. Штерн, Є. Кларк, О. Залевська, Л. Засекіна, О. Єфименко). Проте поза увагою дослідників залишається дослідження засобів вербалізації концепту *GENDER*, що й обумовило вибір нашого дослідження.

Формулювання мети. Мета нашого дослідження – з'ясувати особливості змістового наповнення концепту *GENDER* у сучасній англійській мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна лінгвістика розглядає мову як складний когнітивний процес – феномен ментальної та психічної діяльності індивіда. Вчені стверджують, що мова виявляє й об'єктивує те, що людина бачить і як інтерпретує світ [1].

Об'єктом сучасних когнітивних досліджень є когнітивні процеси, пов'язані з освоєнням та інтерпретацією людиною світу. Результатом таких процесів є концептуальна картина світу, тобто впорядкована система знань індивіда про світ, основним елементом якої є концепт.

У сучасній лінгвістиці існує багато дефініцій терміну «концепт», які ґрунтуються на різних підходах. Прибічники *лінгвокогнітивного підходу*, одного з двох основних підходів у сучасному мовознавстві, розглядають концепт, як одиницю ментальної інформації, основу знань про світ. *Лінгвокультурний підхід* тлумачить концепт як елемент національної лінгвокультури, в поєднанні з національними цінностями та особливостями певного предмета чи явища. Прихильники такого підходу вважають, що концепт містить відчуття, емоції, образи та символи.

Неоднозначним є питання щодо залежності концепту від мовної вербалізації. Одні мовознавці вважають, що концепти є повністю вербалізованими та допускають можливість переведення його змісту у словесну форму мови, інші дотримуються думки, що концепт має невербальну природу. Існує ще одна думка, яка полягає в тому, що лише частина мовної інформації має концептуальну прив'язку, а решта представлена в психіці ментальними репрезентаціями іншого типу – образами, картинками, схемами. Відтак, у лінгвокогнітології та лінгвокультурології вербалізацію розуміють як вираження концепту або його окремих ознак мовними засобами.

Вербалізація концепту в мові відбувається за допомогою лексичних і фразеологічних одиниць, дослідження яких проводиться спираючись на аналіз лексикографічних джерел (тезаурусних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних словників), а також суб'єктивний мовний досвід дослідника. Такий лексикографічний аналіз встановлює відношення між граматичним та

лексичним значенням мовної одиниці. *Граматичне значення* – абстрактне мовне значення, яке регулярно вживається у мові. *Лексичне значення* слова – його внутрішнє значення, зміст, який відображається у свідомості індивіда та закріплює в ній уявлення про різні предмети, процеси та явища. Лексичне значення є продуктом розумової діяльності людини та не може існувати без граматичного значення і навпаки.

Розглянемо способи вираження *граматичного значення* ключової лексеми концепту *GENDER*, яка виступає іменником. Іменник – це самостійна частина мови, яка означає предмет, явище або особу і відповідає на питання хто? (до істот) або що? (до неістот). Лексема «gender» є простим іменником та може бути як злічуваним (*The gene is activated in both genders*), так і незлічуваним (*There are gender differences in everything from physical size to play style*), та вживатися як в однині (*Please, state your name, birth date and gender*), так і в множині (*Some languages do not use genders*).

За синтаксичними функціями лексема «gender» найчастіше виступає підметом (*Gender refers to the characteristics of women, men, girls and boys that are socially constructed*), але може бути іменною частиною складеного присудка (*One particular area of concern is gender*), означенням (*I don't think it's a gender based decision*), додатком (*Issue of gender includes all aspects and concerns related to women's and men's lives and situation in society*) або обставиною (*Data on wages and salaries classified by gender*). Враховуючи синтаксичну багатозначність лексеми «gender», можемо здогадатись про її інтенсивне використання в англomовній картині світу.

Щодо *лексичного значення* мовної одиниці, існує декілька підходів до її аналізу: семасіологічний та ономасіологічний. Як визначає О. Селіванова «Ономасіологія орієнтується на мовця, який переводить позамовний зміст у мовну форму, на відміну від семасіології, яка висуває на перший план адресата, що сприймає цю форму та співвідносить її з позамовним змістом» [2]. Враховуючи те, що найповніший лексикографічний опис здійснюється лише за сукупністю дефініцій із різних лексико-

графічних джерел, у роботі було проаналізовано 5 англомовних лінгвістичних тлумачних та тезаурусних електронних словників.

Розглянемо наявність компонентів значення лексеми «gender» в англомовних лексикографічних джерелах.

Перше значення англійського іменника «gender» використовується на позначення граматичної категорії рід:

– «*a grammatical category, often designated as male, female, or neuter, used in the classification of nouns, pronouns, adjectives, and verbs*» [3];

– «*each of the classes (masculine, feminine and sometimes neuter) into which nouns, pronouns and adjectives are divided*» [4];

– «*the system in some languages of marking words such as nouns, adjectives, and pronouns as being masculine, feminine, or neuter*» [5];

– «*a subclass within a grammatical class (such as noun, pronoun, adjective, or verb) of a language that is partly arbitrary but also partly based on distinguishable characteristics (such as shape, social rank, manner of existence, or sex)*» [6];

– «*the grammatical arrangement of nouns, pronouns and adjectives into masculine, feminine, and neuter types in some languages*» [7].

Наприклад: *I often get the gender wrong when I'm trying to speak Ukrainian.*

Семантика другого значення іменника «gender»

безпосередньо пов'язана з біологічною статтю людини:

– «*either of the two divisions, designated female and male, by which most organisms are classified on the basis of their reproductive organs and functions; sex*» [3];

– «*the fact of being male or female, especially when considered with reference to social and cultural differences, rather than differences in biology*» [4];

– «*the fact of being male or female*» [5];

– «*the behavioral, cultural, or psychological traits typically associated with one sex*» [6];

– «*the male or female sex, or the state of being either male or female*» [7].

Наприклад: *Does this test show the gender of the baby?*

Слід зазначити, що згідно з англomовними лексикографічними джерелами головним синонімом концепту *GENDER* на морфологічному рівні є іменник *SEX*, що свідчить про подібність понять, які вони репрезентують.

У третьому значенні слово «gender» є загальною назвою на позначення групи чоловіків або жінок:

- «*females or males considered as a group*» [3];
- «*members of a particular gender as a group*» [4];
- «*males or females, considered as a group*» [5];
- «*all males, or all females, considered as one group*» [7].

Наприклад: *In my opinion both genders are capable of taking care of little children.*

Проведений лексикографічний аналіз дав можливість визначити, класифікувати та порівняти найуживаніші словникові значення лексеми «gender» на іменниковому рівні та виявити її додаткові ознаки.

Висновки. Дослідження вербалізації концепту *GENDER* проводилось на лінгвокогнітивному та лінгвокультурному підходах. Ми встановили, що концепти виражаються у мові лише частково та об'єктивуються лексемами, значення яких ми досліджували на основі словникових тлумачень. Результативність проведеного наукового дослідження забезпечив лексикографічний аналіз концепту *GENDER* у сучасній англійській мові, у ході якого було вивчено особливості лексико-граматичного значення лексеми «gender».

У ході нашого дослідження ми дійшли висновку, що концепт *GENDER* не обмежується лише значенням граматичної категорії роду, а й використовується як взаємозамінне до слова *стать* та репрезентує соціальні ролі чоловік та жінок у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Жайворонок В. В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення / Жайворонок В. В. // *Культура народів Причерномор'я*. – 2002. – № 32. – С. 51–53.

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 711 с.
3. The American Heritage Dictionary of the English Language URL: <https://www.ahdictionary.com/>
4. Oxford Learner's Dictionaries [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> – Назва з екрана.
5. Longman Dictionary of Contemporary English [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.ldoceonline.com/> – Назва з екрана.
6. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.merriam-webster.com/> – Назва з екрана.
7. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс]. – URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/> – Назва з екрана.

УДК 81'37:[811:111:33]

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КОНТРАКТІВ І ДОГОВОРІВ

К. М. Нестеренко, магістр спеціальності Філологія освіти та програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

В. Л. Іщенко, к. філол. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті проаналізовано особливості мови контрактів і договорів, виявлено, і проаналізовано лексико-граматичні особливості перекладу контрактів і договорів. Зроблено висновки стосовно розв'язання певних перекладацьких проблем, пов'язаних із перекладом договорів. Практична цінність результатів дослідження полягає у можливості їх використання при перекладі певних текстів.

Ключові слова: договір, контракт, лексико-граматичні особливості перекладу, перекладацькі трансформації.

Abstract. The article analyzes the features of the language of contracts and agreements, identifies and analyzes the lexical and grammatical features of the translation of contracts and agreements. Conclusions are made regarding the solution of certain translation problems related to the translation of contracts. The practical value of the research results lies in the possibility of their use in the translation of certain texts.